

Dąbrowa Górnicza, dn. 2.01.2024 r.

Dr hab. Ryszard Szynowski
Katedra Nauk o Bezpieczeństwie
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej
ul. Zygmunta Cieplaka 1c
41-300 Dąbrowa Górnicza

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
mgr Iwony SEKUŁY

**„IMPLEMENTACJA DOŚWIADCZEŃ Z DZIAŁAŃ MORSKICH W WOJNIE
O NIEPODLEGŁOŚĆ STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI
NA KSZTAŁTOWANIE ISTOTY BEZPIECZEŃSTWA MORSKIEGO
WSPÓŁCZESNYCH PAŃSTW EUROPEJSKICH”**

1. PODSTAWA OPRACOWANIA RECENZJI

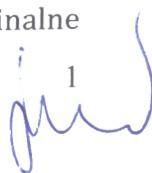
1.1. Podstawa faktyczna sporządzenia recenzji

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska mgr Iwony SEKUŁY pt. „Implementacja doświadczeń z działań morskich w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki na kształtowanie istoty bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich”. Promotorem pracy jest Pan prof. dr hab. Jerzy Będźmirowski. Recenzja sporządzona została na podstawie oceny rozprawy doktorskiej przedłożonej przez wnioskodawcę w wersji papierowej.

1.2. Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Podstawą formalną recenzji jest uchwała nr 66/2023 Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Federacji Akademii Wojskowych z dnia 28 września 2023 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów rozprawy doktorskiej mgr Iwony SEKUŁY, w której to uchwale powierzono mi sporządzenie recenzji.

Celem recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy rozprawa ta spełnia wymogi ustawowe stawiane rozprawom doktorskim, określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem, rozprawa doktorska ma prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Ponadto, przedmiotem rozprawy doktorskiej ma być oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne

rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Rozprawę doktorską może stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej.

Kierując się wymaganiami ustawowymi, w ocenie rozprawy doktorskiej mgr Iwony SEKUŁY przyjęte zostały następujące kryteria oceny: Czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie? Czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora? Czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego? Przyjmując wymienione kryteria, recenzja rozprawy została ujęta w trzech zasadniczych częściach: podstawa opracowania recenzji, ocena metodologiczna i ocena merytoryczna rozprawy, wnioski.

2. OCENA ROZPRAWY

2.1. Ocena metodologiczna

W procesie poznania naukowego istotne jest właściwe określenie procedury badawczej. Wymagane jest zidentyfikowanie sytuacji problemowej, przedmiotu badań, celu poznania naukowego oraz postawienie problemów badawczych i hipotez. Koncepcja metodologiczna rozprawy została przedstawiona w obszernym wstępie pracy (s. 7-16). Po omówieniu sytuacji problemowej, Doktorantka sprecyzowała dwa kluczowe terminy dla omawianej problematyki: „bezpieczeństwo morskie państwa” oraz „bezpieczeństwo morskie”. W dalszej części określiła przedmiot badań, ujęty następująco: *„przedstawienie teorii i praktyki wykorzystania floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki w budowaniu bezpieczeństwa morskiego państwa, jako przykładu dla współczesnych państw europejskich”*. Tak określony przedmiot badań w mojej ocenie stanowi pewien zbiór zjawisk szeroko rozumianej rzeczywistości społecznej, zawężonej do istoty bezpieczeństwa i odpowiada tematowi rozprawy.

Następnie Doktorantka przedstawiła cel badań, który sformułowała następująco: *„określenie znaczenia, jakie wniosła amerykańska flota kontynentalna w powstanie niepodległego państwa, zapewnienie jego bezpieczeństwa morskiego oraz wpływu na tworzenie flot wojennych współczesnych państw europejskich”*. Zaprezentowany powyżej

cel główny rozprawy, uznać należy za interesujący i wartościowy z naukowego punktu widzenia. Celowi głównemu podporządkowano trzy cele szczegółowe: 1) *Określenie uwarunkowań polityczno-gospodarczych powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki;* 2) *Określenie roli amerykańskiej floty wojennej w systemie bezpieczeństwa morskiego państwa w XVIII wieku;* 3) *Ocena wpływu floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki na budowanie bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich*".

Na podstawie zarysowanej wcześniej sytuacji problemowej oraz określonego celu, Doktorantka sformułowała główny problem badawczy, który zamyka się w pytaniu: *„Jak powstanie oraz rozwój floty wojennej wpłynęły na bezpieczeństwo morskie Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz na proces tworzenia bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich?”*. Rozszerzeniem, a zarazem doprecyzowaniem powyższego problemu badawczego jest siedem problemów szczegółowych, w znacznej większości sformułowanych ściśle i konkretnie, ukierunkowujących przedsięwzięcia badawcze Autorki: *„1) Jakie procesy zachodziły podczas kolonizacji Nowego Świata? 2) Jaki był wpływ polityki państw europejskich na rozwój cywilizacyjny wschodnich terenów Ameryki Północnej? 3) Jak przebiegał proces budowy i rozwoju floty kontynentalnej? 4) Jaka była rola Komisji Marynarki Wojennej w budowie floty wojennej? 5) Jak przebiegał rozwój floty kontynentalnej pod nadzorem Komisji Morskiej i Rady Admiralicji? 6) Jak doświadczenia z działań floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki w wojnie o niepodległość wpłynęły na proces budowania bezpieczeństwa morskiego wybranych państw europejskich do 1945 roku? 7) Jaka była transpozycja zmian w taktyce morskiej Stanów Zjednoczonych Ameryki z okresu wojny o niepodległość w kontekście budowy bezpieczeństwa morskiego przez państwa europejskie po 1945?”*.

Następnie Doktorantka przedstawiła następującą hipotezę roboczą: *„Doświadczenia z działań morskich w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki miały wpływ na kształtowanie istoty bezpieczeństwa morskiego nowopowstałego państwa i współczesnych państw europejskich”*. Dodatkowo Autorka zamieścił trzy hipotezy szczegółowe (s. 11), które korespondują z wcześniej zawartymi problemami szczegółowymi i wpisują się w ich treść. Hipotezy szczegółowe zostały zredagowane w sposób prawidłowy i interesujący poznawczo, pomimo, iż problemów szczegółowych ilościowo jest więcej.

Doktorantka założyła prowadzenie badań naukowych z zastosowaniem metod poznania teoretycznego takich jak: metoda analizy i krytyki piśmiennictwa, metoda

analizy i krytyki źródłowej oraz analizy porównawczej, jak również metoda badania dokumentów (w tym analiza ilościowa i jakościowa zawartej w nich treści oraz analiza i interpretacja uzyskanych informacji i opracowanie wniosków), jak również analiza wizualna (dotycząca elementów wizualnych, jak zdjęcia czy grafiki). Ponadto - jak pisze na s. 12 - w procesie badawczym wykorzystano procesy myślowe wspomagające dokonywanie analizy, interpretacji i wnioskowania, takie jak obserwacja, formułowanie hipotez, rozumowanie dedukcyjne i indukcyjne, analiza, synteza, krytyczne myślenie, ewaluacja, wnioskowanie oraz refleksja. Autorka dysertacji na s. 12, wskazuje na ograniczenia związane z dostępem do literatury przedmiotu, która jak ocenia „*jest stosunkowo skromna w rodzimym języku*”.

Tak przedstawiony przez Doktorantkę proces badawczy świadczy o tym, iż przedstawiona do oceny praca ma charakter teoretyczny oraz przeglądowy, bazuje na specjalistycznej literaturze, na analizie porównawczej literatury, która dotyczy omawianego problemu. W przedstawionej przez Doktorantkę warstwie metodologicznej uwagę recenzenta zwraca kilka elementów, do których odniosę się we wnioskach.

2.2. Ocena merytoryczna

2.2.1. Temat rozprawy doktorskiej

Jak wynika z tytułu rozprawy doktorskiej, Doktorantka podejmuje tematykę „*Implementacji doświadczeń z działań morskich w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki na kształtowanie istoty bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich*”, uzasadniając podjęte badania możliwością wykorzystania doświadczeń w budowaniu bezpieczeństwa morskiego Stanów Zjednoczonych Ameryki, jako przykładu dla współczesnych państw europejskich. Jak zauważa Autorka, problematyka ta jest podejmowana w literaturze przez historyków, którzy podkreślają, że przyczynami, dla których należy skupiać uwagę „*na początkach amerykańskiej marynarki wojennej w okresie rewolucyjnym jest istota potęgi morskiej w zwycięstwie nad Wielką Brytanią [...] wydarzenia wojny o niepodległość zainicjowały dyskusję o obronie narodowej oraz o roli marynarki wojennej [...] powstanie obecnej amerykańskiej potęgi morskiej, to początek bez niczego*” (s. 8-9). Przyjęty temat rozprawy uważam za istotny, zarówno z poznawczego jak i naukowego punktu widzenia.

2.2.2. Ocena układu pracy

Oceniana rozprawa doktorska stanowi pracę pisemną (monografia naukowa). Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu rysunków,

tabel i załączników. Praca liczy 232 strony (470 przypisów). Wstępnej wiedzy o tematyce rozprawy dostarcza spis treści, który jest wystarczająco rzeczowy i szczegółowy, harmonizuje z zamierzeniami pracy przedstawionymi we wstępie. Struktura i podział treści kolejnych rozdziałów nie jest równomierny, np. rozdział pierwszy 34 strony, rozdział trzeci 100 stron. Każdy rozdział kończy się wnioskami. Do treści metodologicznych zawartych we wstępie odniosłem się w pierwszej części mojej recenzji: ocena metodologiczna.

Rozdział pierwszy zatytułowany „Uwarunkowania polityczno-gospodarcze powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki” liczy 34 strony (s. 17-51). Niniejszy rozdział stanowi wprowadzenie do zgłębianej problematyki badawczej, Autorka dokonała analizy czynników politycznych i gospodarczych, które przyczyniły się do powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz stopniowego rozwoju tożsamości „amerykańskiej” wśród kolonistów, jako procesu łączącego wpływy europejskie i doświadczenia związane z życiem w nowym środowisku. Doktorantka omawia również przyczyny, które doprowadziły do konfliktu między kolonistami a imperium brytyjskim, aż do wybuchu wojny o niepodległość. Autorka słusznie zauważa że *„europejska ekspansja i rywalizacja kolonialna stały się podstawą dla powstania i ewolucji Stanów Zjednoczonych Ameryki”* (s. 49). Tak ujęta tematyka oraz zawarte wnioski dają odpowiedź na pierwsze dwa problemy szczegółowe. Rozdział opracowano w sposób merytoryczny, a wnioski są poprawne i zasadne.

W rozdziale drugim pt. „Amerykańska flota wojenna w systemie bezpieczeństwa państwa w XVIII wieku”, liczącym 52 strony (s. 51-103), Autorka dysertacji koncentruje się na trzech ważnych aspektach dotyczących powstania, rozbudowy i użycia kontynentalnej marynarki wojennej w wojnie o niepodległość. W pierwszym etapie Autorka zwróciła uwagę na decyzje Kongresu Kontynentalnego (i ich konsekwencje), związane z zakupem wyposażenia i szkoleniem załóg okrętów. W drugim etapie Doktorantka prześledziła działalność instytucji, które zarządzały marynarką wojenną, poruszono kwestie takie jak: aspekty administracyjne, strategiczne działania, planowanie operacji, zarządzanie personelem, finansowanie, strategia i taktyka morska, a także koordynacja działań floty z operacjami lądowymi. W trzecim etapie Doktorantka dokonała analizy porównawczej potencjału morskiego kolonistów i Wielkiej Brytanii na początku rewolucji amerykańskiej. Następnie przedstawiła działania floty kontynentalnej w obronie wybrzeża takie jak: obrona baz morskich, czy zabezpieczenie

linii komunikacyjnych i handlowych oraz działania ofensywne przeciwko siłom morskim Wielkiej Brytanii, polegające na atakowaniu statków handlowych przeciwnika, blokowanie dostaw, dywersje. W rozdziale tym dokonano również analizy działań floty korsarskiej. Jak wskazuje Autorka, „korsarstwo było nie tylko środkiem prowadzenia wojny, ale także kluczowym elementem przetrwania gospodarczego kolonii podczas konfliktu”. Tematyka zawarta w rozdziale drugim, wyjaśnia węzłowe aspekty dotyczące miejsca floty kontynentalnej w kontekście systemu bezpieczeństwa morskiego Stanów Zjednoczonych Ameryki podczas walki o niepodległość, oraz wskazuje na ważną rolę sił morskich w kształtowaniu się nowoczesnego państwa amerykańskiego.

W rozdziale trzecim pt. „Wpływ floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki na budowanie bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich”, bardzo obszernym, o objętości 100 stron (s. 103-203), Doktorantka podejmuje argumentację uzasadniającą wpływ doświadczeń floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki z okresu wojny o niepodległość, na rozwój sił morskich wybranych siedmiu państw europejskich. Doświadczenia te rozpatruje w następujących dziedzinach: innowacje technologiczne, taktyka morska i sojusze. W ostatnim podrozdziale odnosi się do koncepcji nawalizmu Alfreda Thayera Mahana i jej odzwierciedlenia w strategiach morskich państw europejskich. Rozdział opracowano w sposób merytoryczny, a wnioski są poprawne i zasadne. Jednak w mojej ocenie rozdział ten można było ująć w dwa odrębne rozdziały rozdzielone cezurą czasową (do 1945 roku i po zakończeniu II wojny światowej).

Dysertację podsumowuje zakończenie (s. 203-209), w którym Autorka dokonała ogólnego podsumowania wyników swoich dociekań badawczych, odniosła się do postawionych hipotez i problemów badawczych. Jest to synteza najistotniejszych treści dotyczących obszaru badań, która została zawarta m. in. w stwierdzeniu „Przeprowadzenie procesu badawczego umożliwiło zgłębienie uwarunkowań politycznych powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki, istoty powstania floty wojennej Stanów Zjednoczonych i jej roli w systemie bezpieczeństwa państwa oraz ocenę wpływu floty wojennej Stanów Zjednoczonych Ameryki na budowanie bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich” (s. 203). Zawartość merytoryczną pracy, w tym znajomość faktografii i sposób jej zaprezentowania w rozprawie oceniam pozytywnie.

3.0. Wnioski

W ocenie recenzenta przedłożona do oceny rozprawa doktorska napisana została poprawnie naukowo i terminologicznie i ze znajomością metodologicznych podstaw prowadzenia badań naukowych. W podsumowaniu należy wskazać odpowiedzi na wcześniej zadane w niniejszej recenzji pytania:

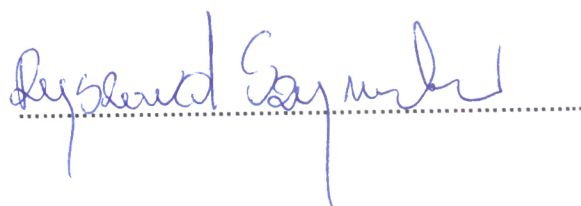
- Czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie? Dysertacja została napisana ze starannością i przejrzystością. Na uwagę zasługuje przywołana przez Doktorantkę literatura przedmiotu, a zwłaszcza źródła anglojęzyczne w szczególności amerykańskie. Prowadzone badania wymagały zgłębienia wielu obszarów wiedzy dotyczących m. in. historii Stanów Zjednoczonych Ameryki, morskiego aspektu rewolucji amerykańskiej i teorii wojny morskiej. Autorka przywołała również oryginalne dokumenty z okresu rewolucji, obejmujących amerykański i europejski morski teatr działań, korespondencję państwową i prywatną, jak również protokoły z posiedzeń Kongresu Kontynentalnego i kongresów prowincjonalnych. Dodatkowo, w procesie badawczym wykorzystwała również materiały źródłowe pochodzące z zasobów internetowych, w głównej mierze bezpłatnych opracowań książkowych w formie plików PDF, udostępnianych przez biblioteki stanowe i uczelnie amerykańskie. Dokonując oceny zawartości merytorycznej pracy, w tym znajomości faktografii i sposobu jej zaprezentowania w rozprawie uważam, że osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie prezentuje znaczną wiedzę teoretyczną.
- Czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora? Część metodologiczną pracy oceniam pozytywnie. Niemniej w warstwie metodologicznej zwraca uwagę pewna rozbieżność dotycząca przyjętych metod badawczych. We wstępie (s.12) Autorka stwierdza „*Ponadto, w procesie badawczym wykorzystano procesy myślowe wspomagające dokonywanie analizy, interpretacji i wnioskowania, takie jak obserwacja, formułowanie hipotez, rozumowanie dedukcyjne i indukcyjne, analiza, synteza, krytyczne myślenie, ewaluacja, wnioskowanie oraz refleksja*”. Takie ujęcie nie jest dla mnie jednoznacznie czytelne, ponieważ nie odnalazłem wyników (metody) obserwacji w tekście. Proszę zatem o wyjaśnienie na jakim etapie badań

stosowała Pani metodę obserwacji. Proszę przedstawić rodzaj obserwacji, użyte instrumenty naukowe i wnioski.

- Czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego? Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska jest oryginalnym opracowaniem autorskim o wysokim poziomie poznawczym oraz świadczy o dobrym przygotowaniu jej Autorki do prowadzenia pracy naukowo-badawczej, wykazuje jej dociekliwość badawczą.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Iwony SEKUŁY prezentuje wysoki poziom wiedzy ogólnej Autorki w naukach o bezpieczeństwie. Bez wątplenia Autorka wykazała się kompetencjami w zakresie samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Również objętość pracy, język tekstu, zastosowane słownictwo oraz sposób prowadzenia narracji i zredagowania całości dysertacji świadczą o tym, że Doktorantka opanowała umiejętność tworzenia tekstów (prac) naukowych.

Reasumując powyższe oceny wszystkich rozpatrywanych aspektów dysertacji, należy przyjąć, że spełnia ona pod każdym względem wymogi pracy doktorskiej i w pełni zasługuje na pozytywną ocenę. W związku z tym stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Pani Iwony SEKUŁY pt.: „Implementacja doświadczeń z działań morskich w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki na kształtowanie istoty bezpieczeństwa morskiego współczesnych państw europejskich”, której promotorem jest Pan prof. dr hab. Jerzy Będźmirowski, spełnia warunki określone art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.), tym samym wnioskuję do Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Federacji Akademii Wojskowych o dopuszczenie ww. Autorki recenzowanej rozprawy do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

.....